

HRAVÝ DEJEPIS 7

Str. 3, úloha 6

V štyridsiatom roku panovania Chlotara muž menom Samo, rodom Frank z kraja senonského, priviedol so sebou mnohých kupcov a uberal sa obchodovať k Slovanom prezývaných Vinidmi. Slovania sa už začali búriť proti Avarom a proti ich vládcovi kaganovi. Vinidi boli už oddávna predvojom (dvojšikom - dvojplukom) Avarov, ... lebo pri bojovom stretnutí tvoriac dvojité bojové šíky kráčali pred Avarmi. Avari každoročne prichádzali k Slovanom prezimovať, na lôžka si brávali manželky Slovanov a ich dcéry. Okrem iných (znášaných) násilenstiev Slovania odvádzali Avarom poplatky. ... a, ako som už spomínal, začali sa búriť.

Keď potom... obklúčili hrad Wogastisburg, kde sa opevnili veľmi početné oddiely udatných Vinidov, v trojdennom boji boli tu mnohí z Dagobertovho vojska pobití mečom a (ostatní), zanechajúc všetky stany a batožinu, ktorú mali, zbabelo sa odtiaľ vrátili do vlastných sídiel. Potom Vinidi viac ráz vtrhli do Durínska a do ostatných krajov Franskej ríše a plienili. Ešte aj Dervan, knieža z rodu Srbov, ktorí pochádzali z kmeňa Slovanov a už dávno patrili k Franskej ríši, pridal sa so svojimi k vládcovi Samovi.

Str. 4, úloha 3

HĽADÁM REMESELNÍKOV NA VÝSTAVBU KOSTOLA.

ZN.: SOM EŠTE POHAN.

HĽADÁM PRE SYNOV RODINNÉHO LIEČITEĽA.

ZN.: 3 ZLOMENÉ PRÚTY.

HĽADÁM POMOC PRI ŠÍRENÍ KRESŤANSTVA.

ZN.: ČOSKORO MA OSLEPIA.

HĽADÁM UČITEĽOV PRE KOLEGU Z VEĽKEJ MORAVY.

ZN.: ZNALOSŤ JAZYKA A PÍSMA NUTNÁ!

HĽADÁM RÝCHLEHO PREPRAVCU Z MIKULČÍC DO NITRY.

ZN.: ROZŠIRUJEM RODINNÉ IMPÉRIUM.

DVAJA BRATIA HĽADAJÚ TURISTICKÉHO SPRIEVODCU.

ZN.: SOLÚN - VEĽKÁ MORAVA.

Str. 6, úloha 2

Milovanému synovi Svätoplukovi, slávnemu vladárovi.

Vypočuli sme teda tohto Metoda, Vášho ctihodného arcibiskupa, pred ustanovenými našimi bratmi biskupmi ...

Kňazom, diakonom alebo duchovným ktoréhokoľvek stavu, či Slovienom alebo príslušníkom ktoréhokoľvek kmeňa, ktorí žijú na území Tvojej dŕžavy, nariaďujeme, aby sa vo všetkom podriadili a poslúchali nášho už spomínaného spolubrata, Vášho arcibiskupa, aby bez jeho vedomia vôbec nič nekonali.

Napokon právom schvaľujeme slovienske písmo vynájdené nebohým Konštantínom Filozofom, ktorým nech zaznievajú chválospevy patriace Bohu, a prikazujeme, aby sa v tomto jazyku hlásalo velebenie a skutky Krista, Pána nášho. Ved' ani viera, ani náuka nijako neprekáča či už omše spievať v tomže slovienskom jazyku, či čítať sväté evanjelium alebo sväté čítanie Nového alebo Starého zákona správne preložené ..., pretože kto stvoril tri hlavné jazyky, a to hebrejský, grécky a latinský, ten aj všetky ostatné stvoril na svoju chválu a slávu. Prikazujeme však, aby sa vo všetkých kostoloch Vašej krajiny čítalo evanjelium pre väčšiu slávu po latinsky a len potom preložené do slovienskeho jazyka zaznievalo do uší ľudu, ktorý nerozumie latinskému slovu, ako sa to vraj v niektorých cirkvách robí. A keď sa Tebe i Tvojim veľmožom páči počúvať omše radšej v latinskom jazyku, nariaďujeme, aby sa pre Teba omšové obrady odbavovali po latinsky.

Str. 8, úloha 1

Trojazyčníci:

„Človeče, povedz nám, prečo si zostavil teraz Slovenom písmená a učíš ich, ktoré nikto iný predtým nevynašiel, ani apoštoli, ani rímsky pápež, ani Gregor Bohoslovec, ani Hieroným, ani Augustín. My totiž poznáme len tri jazyky, ktorými sa patrí v knihách chváliť Boha: hebrejský, grécky a latinský.“

Konštantín:

„Či neprichádza dážď od Boha na všetkých rovnako? A či slnko nesvieti rovnako na všetkých? Či rovnako nedýchame na vzduchu všetci? To sa vy nehanbíte uznávať iba tri jazyky a prikazovať, aby všetky ostatné národy a kmene boli slepé a hluché? Povedzte mi, či robíte Boha bezmocným, že to nemôže dať, alebo závistlivým, že to nechce? ... Ved' aj bezdušné nástroje, vydávajúce zvuky, či už je to píšťala a či citara, keby nevydávali rozoznateľné zvuky, ako by sa vedelo, čo sa píska a čo sa hudie? A keby trúba vydala neistý zvuk, kto by sa strojil do boja? Ved' je toľko rozličných rečí na svete a ani jedna z nich nie je bez hlasu.“

Str. 12, úloha 6

Predovšetkým ti, syn môj milovaný, prikazujem ..., ak chceš získať česť kráľovskej korune, zachovávaj svedomite a bedlivo kresťanskú vieru, aby si bol príkladom pre všetkých, ktorých ti Boh podriadi ...

Po viere druhé miesto v kráľovskom paláci zaujíma Cirkev A hoci plodí vždy nové potomstvo, na istých miestach je už starobylá. V našom kráľovstve ... sa ohlasuje ešte ako mladá a nová, a preto potrebuje zvlášť obozretných a priamych ochrancov. Dobro, ktoré nám bez našich zásluh darovala Božia milosť, nesmie byť pre tvoju záhalku, lenivosť a nedbalosť rozvrátené a zničené.

Syn môj milovaný, ... prosím a nariaďujem, aby si sa pri všetkom opieral o nábožnosť, bol naklonený nielen k rodine a príbuzným, ku kniežatám, vodcom, boháčom, susedom a domácim obyvateľom, ale aj k cudzincom a všetkým, čo k tebe prídu. ... Pretože hostia prichádzajú z rozličných krajín a končín, prinášajú so sebou aj rozličné jazyky a zvyklosti, rozličné náuky a zbrane, a to všetko ozdobuje a povyšuje kráľovský trón a súčasne zastrašuje spupnosť cudzincov.

Str. 13, úloha 1

Som mladší brat veľkokniežaťa Gejzu, ktorý mi zveril údel v Nitre. Údelné vojvodstvo sa mi podarilo územne zväčšiť.

Som syn uhorského veľkokniežaťa. Nitrianskym údelným vojvodom som sa stal po vláde svojho strýka. Za ženu som si vzal bavorskú princeznú.

Som nitriansky údelný vojvoda. V snahe upevniť svoju moc som povstal proti svojmu bratovi, ktorý ma nakoniec nechal oslepiť a poslať do kláštora.

Nitrianskym údelným vojvodom som sa stal vďaka poľskému kráľovi Boleslavovi Chrabrému, ktorý mi zveril správu údelu.

Str. 14, úloha 5

V tom čase, keď sa pod vládou najkresťanskejšieho kráľa Štefana meno a náboženstvo božie v Panónii ešte len slabo ujímalo, začujúc o ňom povest' dobrého vládcu, k nemu ako k otcovi sa zbiehali mnohí kňazi a mnísi z iných krajín ... Medzi nimi jeden ...menom Svorad ...

Keď sa tento ctihodný muž Andrej (Svorad) utiahol do pustovníckej samoty, síce na veľké oslabenie tela, ale na posilnenie duchovného života vždy zachovával pôst. Od všetkého, čo možno jesť, sa po tri dni zdržoval kvôli milosti toho, ktorý pre ľudí stanúc sa človekom postil sa štyridsať dní. Keď však nadišiel čas štyridsaťdenného pôstu, ... od otca Filipa, od ktorého bol prijal rehoľné rúcho, dostal štyridsať orechov a uspokojac sa s touto potravou radostne očakával deň svätého Vzkriesenia. V tieto — ale aj v iné — dni, hoci jedlo nielen nestačilo na posilnenie tela, ale viedlo aj k oslabeniu samého ducha, vyjmúc čas modlitby pracovať nikdy neprestal, ale vezmúc sekeru chodil pracovať do samoty lesnej. To, čo je tu povedané, dozvedel som sa od ... učeníka jeho, Benedikta, ktorý po smrti svojho otca (Andreja) si zaumienil tiež bývať na tom istom mieste. Keď podľa príkladu svojho učiteľa tri roky žil v prísnosti, prišli zbojníci a v nádeji, že má veľa peňazí, privliekli ho na breh Váhu, zabili a hodili do vody. Kým jeho telo dlho hľadali a nenachádzali, po celý rok vídali orla sedávať na brehu rieky Váh, akoby niečo pozoroval. Ním upozornení na telo, dali sa jednému človeku ponoriť do vody, i našli ho tak zachovalého, ako by bol krátko predtým umrel. Benedikt bol potom pochovaný tiež tam v chráme blahoslaveného Emeráma mučeníka.

Str. 16, úloha 5

Kedže miesto v Bratislavskom komitáte, nazývané Trnava, vidí sa nám veľmi vhodné na usadenie hostí, mešťanom, ktorí v ňom bývajú, ako aj tým, ktorí by v budúcnosti chceli prísť, udelili sme takú slobodu, aby priamo patrili pod kráľovskú korunu ...

1. Nesmú byť donucovaní vstupovať do vojska, v ktorom kráľ osobne nebude prítomný, ale sú povinní vysielat' zo sto usadlostí jedného vojaka ...
2. Richtára nech majú toho, koho si sami spoločne zvolia alebo ich väčšia a váženejšia časť, a po potvrdení kráľom. Ak sa však zistí, že nie je v ničom dosť spôsobilý, rozhodnutím kráľa bude z richtárstva odvolaný.
3. Richtár nech má právo rozsudzovať všetky spory medzi nimi alebo spory cudzích s nimi v akomkoľvek občianskom alebo trestnom konaní.
4. ... Nech richtár zabezpečuje kráľovskú menu v tomto meste tak, aby podľa kráľovského ustanovenia bola za všeobecne platnú uznávaná.
5. Richtár spolu s dvanástimi poprednejšími mešťanmi alebo cudzími za zločin spáchaný v ich obvode nech má právo uložiť trest s'atím alebo akýkoľvek iný trest, ak len nepôjde o šľachtica; takýto súd nech sa prenechá kráľovskej výsosti.
6. Želáme si, aby mohli slobodne voliť farára, ktorého ... sú povinní predstaviť ostrihomskému arcibiskupovi.
7. Ľudia slobodného stavu, ktorí by odkiaľkoľvek chceli prísť s úmyslom medzi nimi sa usadiť, nech majú právo presťahovať sa bez akejkoľvek prekážky, majetkovej a osobnej ujmy.

Str. 17, úloha 2

Roku Pána 1241 vtrhli do krajiny Tatári s päťstotisíc bojovníkmi a spôsobili nielen v uhorskej krajine, ale aj v Poľsku, Sliezsku a v ďalších krajinách veľkú pohromu a biedu drancovaním, zabíjaním, väznením a požiarimi. Kráľ Belo začal proti nim bojovať, no bol porazený a zničené bolo všetko vojsko krajiny. Kráľa zahnali až k moru, jeho brata Kolomana zabili... Po odchode Tatárov zomieralo od hladu viac ľudí, než ich bolo vtedy zabitých a zajatých. Nastal taký veľký hlad, že matky jedli svoje deti a ľudia boli nútení jesť namiesto múky hlinu z istého vrchu, ako sa o tom zmieňuje Martinova kronika. Možno sa nazdávať, že sa to stalo na vrchu, kde stojí kláštor kartuziánov, lebo Spišiaci obohnali vtedy tento vrch múrom, čo sa dá ešte vidieť, a tak sa zachránili s deťmi a manželkami pred tatárskou ukrutnosťou. Potom Tatári odišli smerom do Poľska a Sliezka, kde bol so svojím vojskom porazený Henrich, syn svätej Hedvigy. Potom prišli Česi s ďalšími dobrými vojakmi a porazili Tatárov. Vzápätí postavili Spišiaci mesto Levoču, aby v budúcnosti mohli byť väčšími v bezpečí pred nepriateľmi.

Str. 18, úloha 5

My,, z Božej milosti kráľ/kráľovná Uhorska,
udeľujeme mestu nasledovné privilégia:

1.

odôvodnenie:

2.

odôvodnenie:

3.

odôvodnenie:

Dňa roku Pána

.....

podpis

Str. 20, úloha 5

Roku Pána 1312 obliehal kráľ Karol so svojim vojskom kráľovský hrad Šariš, ktorý vlastnil Demeter, Mikulášov syn, z poverenia veľmi silného veľmoža Matúša. Tento Matúš poslal na pomoc Demetrovi do boja proti kráľovi tisícsemsto kopijníkov z radov žoldnierov a takmer celú svoju vojenskú moc, aby silným náporom zahnal kráľa čo najďalej od hradu. Keď sa kráľ dopočul o ich príchode, nazdával sa, že sa im nemôže postaviť na odpor, a preto odtiahol na Spiš ...

Kráľ, nachádzajúci sa s vojskom v ktoromsi údolí pri Hornáde, vykonal sviatosť pokánia ... a všetci sa pripravili podstúpiť predovšetkým smrť. Najzaťažejší nepriatelia pokoja sa chopili zbraní a dali sa zostupovať z vrcholca do spomínaného údolia, pripravení na boj proti kráľovi. 15. júna v piatok, na sviatok mučeníkov sv. Víta a Modesta, sa odohrala na stráni uvedeného vrchu veľmi krutá bitka, aká sa v Uhorsku neprihodila od čias vpádu Tatárov. Hoci na strane kráľa padli mnohí, jednako získal slávne víťazstvo ...

Str. 21, úloha 2

Kráľovská Výsosť z titulu riadenia krajiny má sa starať o to, aby poddaní mali istý zákon, aby neboli obťažovaní nad svoje slobody, ako je vyslovené všetkým, že My, pozorujúc, že sláva kráľovská rastie s množstvom ľudu, všetkým našim hosťom, ktorí sa zhromaždili a zhromaždia v budúcnosti v Kremnici, na znak kráľovskej milosti a na radu barónov a prelátov nášho kráľovstva povoľujeme toto večnej slobody predprávo: Aby tí istí hostia naši, z tej istej Kremnice, mali slobodné právo na užívanie dvoch míľ zeme, čiže lesov neobývaných, im susedných a s nimi sa stýkajúcich ... Tí istí naši hostia majú užívať tie isté slobody, aké užívajú hostia v Kutnej Hore Českého kráľovstva ...

Str. 30, úloha 1

Som anglický právnik, politik a spisovateľ. Pôsobím na dvore anglického kráľa Henricha VIII.

Som florentský politik, historik a mysliteľ, označujú ma za prvého teoretika moderného štátu.

Som holandský filozof a zároveň predstaviteľ tzv. zaalpského humanizmu.

Str. 30, úloha 3

Ten, kto má v srdci k pravej zbožnosti ozajstnú lásku,
ten, kto veľkého Boha skutočnou zbožnosťou ctí;
koho rozvaha vedie a sprevádza v živote ľudskom,
pri každom začatom čine po jeho boku je vždy;
koho sprevádza spravodlivosť, tá zo všetkých vecí
najlepšia vec, ba krajšia, ako je zornice jas;
kto vie v zúrivej bitke šíky odporcov ničiť,
kto vie s rovnakou myslou strasti a radosti zničiť;
... kto si zaštepí láskavosť do svojej počestnej mysle,
kto, keď ujme sa žezla, láskavo bude viesť štát;
kto sa z lakomstva nebude snažiť si bohatstvo držať,
ak mu niekedy niekto štedrejšie prejaví vďak,
ten je ozaj a právom a nielen dľa mena vládcom,
lebo ho k peknej vláde povolal samotný Boh.
Ten bude šťastný a všetok ľud si bude ho vážiť,
bude dobrý a bude hoden tej najvyššej cti.

Str. 37, úloha 5

Mýlia sa teda všetci tí kazatelia odpustkov, ktorí hovoria, že pápežovým odpustkom je človek zbavený každého trestu a získa spasenie. Veru, ak je možné niekomu udeliť odpustenie všetkých trestov, tak určite len tým najdokonalejším, to značí len máloktorým.

Preto musí byť väčšina ľudí oklamávaná tými najnevyberanejšími a vystatovačnými sľubmi, že sú oslobodení od všetkých trestov.

Ľudské rečičky kážu tí, čo tvrdia, že len čo groš vhodený do truhlice zazvoní, duša vyletí z očistca.

Isté je to, že len čo groš zazvoní v truhlici, narastá zisk a lakomstvo, avšak pomoc a príhovorná modlitba cirkvi závisí jedine na Božej dobrej vôli.

Každý kresťan, ktorý pociťuje pravú lútosť nad svojimi hriechmi, má úplné odpustenie trestu aj viny, ktoré mu patrí aj bez odpustkov.

Kresťanov treba poučovať, že ten, kto chudobnému dáva, núdznemu požičiava, lepšie robí, ako keby si kúpil odpustky. Lebo skutkami lásky rastie láska a človek sa stáva lepším. Odpustkami sa však nestáva lepším, len sa zbaví trestov.

Kresťanov treba poučovať, že kto necháva svojho blížneho trpieť biedu a bez ohľadu na to si kúpi odpustok, nezískal odpustenie, ale privodí na seba Božiu nemilosť.

Opravdivým pokladom cirkvi je sväté evanjelium o Božej sláve a milosti. Tento poklad je však prirodzene, vo veľkej nenávisti, pretože z prvých robí posledných. Poklad odpustkov je naproti tomu najpríjemnejší, lebo z posledných robí prvých. Poklady evanjelia sú sieťou, ktorou kedysi lovili bohatých ľudí. Ale poklady odpustkov sú sieťou, ktorou v dnešnej dobe lovia bohatstvo ľudí.

Odpustky, ktoré kazatelia vyhlasujú za najväčšiu milosť, treba naozaj za veľkú milosť pokladať, lebo prinášajú veľký zisk a úžitok.

Str. 41, úloha 4

Herbárová etiketa (schéma)

NÁZOV RASTLINY:

LOKALITA (MIESTO NÁLEZU):

CHARAKTERISTIKA STANOVIŠŤA:

DÁTUM ZBERU:

MENO ZBERATEĽA:

Str. 43, úloha 2

Až do poludnia Turci nič nepodnikli. Následne sultán vyslal jazdecký oddiel, aby obkľúčil Uhrov a začal s prípravou na útok. Ľudovít, kráľ Uhrov, zvolal všetkých na boj. Obe strany bojovali s vypätím všetkých síl dlhšie ako jednu hodinu. Vojsko Uhrov sa bilo prudšie a s väčším nasadením, a to aj napriek menšiemu počtu, takže padlo oveľa viac nepriateľov ako našich. Sultánova jazdecká stráž, ktorá začala boj, sa rozutekala. V bezhlavom úteku narazila na oddiely janičiarov, ktoré sultán ponechal v rezerve. Keď kráľ Ľudovít zasiahol do boja, bitka sa stávala čoraz krvavejšia. Aj niekoľkí telesní strážcovia sultána boli rozsekaní, keď tu niektorí z Uhrov, ktorým sa podarilo uniknúť z tábora, hlásili, že bol dobytý. Táto správa, ale aj strelba z tureckých kanónov spôsobili, že pravé krídlo uhorského vojska sa dalo na útek. Ústup sa zmenil na divoký útek. Aj kráľ opustil bojisko. Keď pricválal k malej bahnitej rieke, kôň, na ktorom sedel, sa na strmom brehu vyvrátil. Pod váhou koňa a v ťažkom brnení sa kráľ nemohol vyslobodiť a zahynul. V tejto bitke počas boja aj na úteku zahynulo 10 000 jazdcov a 12 000 pešiakov. Z význačnej šľachty padlo viac ako 500 mužov a okrem toho takmer všetci biskupi.

Str. 47, úloha 2

Školský poriadok určoval práva a povinnosti učiteľov a žiakov. V bardejovskej škole síce prevládal náboženský duch, ale rozvíjalo sa aj svetské vzdelávanie. Väčšina mestských škôl v 16. storočí patrila v dôsledku reformácie do správy mestských rád. Starali sa o školy po materiálnej stránke, kontrolovali učebnú látku, schvaľovali školské predpisy a riešili sporné prípady žiakov a učiteľov. Hlavným vyučovacím predmetom bola latinčina. Vo vyučovaní sa využívali aj diskusie žiakov a školské divadelné hry. V roku 1556 žiaci tejto školy vystúpili s drámou, ktorá sa volala Príbeh o Zuzane. Školské divadelné hry mali za úlohu zdokonaľiť žiakov v latinčine a rétorike. Okrem týchto znalostí sa vystupujúce postavy stávali aj morálnym vzorom pre mládež. Ďalším samostatným predmetom na bardejovskej škole bola matematika. Ostatné predmety (dejepis, zemepis, prírodopis) sa vyučovali len v rámci výkladu diel antických autorov a Biblie. V tomto čase sa ustálil aj spôsob školskej výchovy meštianskej mládeže. Najväčší počet detí navštevovali kostolné vyučovanie náboženstva. Tí, čo potrebovali k svojmu povolaniu znalosti čítania, písania a počítania, absolvovali základný stupeň mestskej latinskej školy. Vyšší stupeň bol predovšetkým určený pre deti z majetnejších rodín. Tie si mohli vzdelanie rozšíriť v gramatickom alebo humanitnom smere.

Str. 50, úloha 3

V deň korunovácie vyrazil budúci panovník so slávnostným sprievodom k Dómu sv. Martina. Do korunovačného kostola vždy vstupoval južnou predsieňou. Za účasti vznešených hostí sa konala slávnostná svätá omša zavŕšená korunovačným aktom. Uhorský prímás posadil na hlavu budúceho kráľa svätoštefanskú korunu, do pravej ruky mu vložil žezlo a do ľavej krajinské jablko. S ostatnými kráľovskými insígniami – korunovačným plášťom a mečom - už adept na kráľa do kostola prišiel. Po ceremoniáli šiel kráľ so sprievodom z Dómu sv. Martina pešo mestom. Posledný člen sprievodu rozhadzoval mince okolostojacemu ľudu, ktorý volal na slávu kráľovi. Prešli po Kapitulskej ulici, pokrytej červeným súknom, okolo Prepoštského paláca, cez dnešnú Ventúrsku a Sedlársku ulicu až na Hlavné námestie, kde panovníka privítal zhromaždený ľud. Pred radnicou ho pozdravili otcovia mesta. Zo Starej radnice zneli zvony a slávnostné fanfáry. Sprievod pokračoval cez Františkánske námestie do gotického kostola františkánov, kde kráľ pasoval mužov z významných rodín, ktorí sa vyznamenali v boji, za rytierov Zlatej ostrohy. Bola to v podstate odmena za ich verné služby panovníkovi a takto vyznamenaní muži mali právo nosiť zlaté ostrohy, šablú, dýku a dať si pozlátiť aj konský postroj. Potom sa vydal k Michalskej bráne, aby ňou vyšiel na priestranstvo pred mestskými hradbami. Na provizórnom pódiu pred kostolom milosrdných bratov kráľ zložil slávnostnú korunovačnú prísahu vernosti svojim poddaným. Program korunovačnej ceremónie sa napokon zavŕšil na dunajskom nábreží. Panovník na koni vyšiel na nízky kopček a korunovačným mečom zaťal na štyri svetové strany, čím dal najavo, že je pripravený brániť Uhorsko pred nepriateľom zo všetkých strán. Po tejto oficiálnej časti nasledovala hostina a zvyčajne aj rytierske turnaje a predstavenia komediantov. Oslavoval aj ľud v uliciach, všetci sa veselili niekoľko dní.

Str. 52, úloha 5

O potrebe správne usporiadať výchovu a o zachovaní práva zabezpečiť túto výchovu v kompetencii kráľa v Uhorsku

Národy s vysokou mravnou úrovňou si správnu výchovu mládeže a starostlivosť o vzdelávanie cenili vždy tak vysoko, že to na celom území krajiny pokladali za pevný základ, na ktorom spočíva verejné šťastie. A zaiste právom!

O tých, pre ktorých sa plánuje celá táto školská sústava

Predovšetkým je zrejmé, že tento predmet výchovy sa vzťahuje na všetky druhy občanov a obyvateľov, ktorí sa môžu zásadne posudzovať z troch hľadísk, a to na základe rozdielnosti národností, náboženstiev a spoločenského postavenia.

a) Národnostná rozmanitosť. Nikto, komu nie sú neznáme spoločenské pomery v Uhorsku, nemôže pochybovať o tom, že v tomto kráľovstve a v provinciách, ktoré k nemu prináležia, okrem iných menších národností môže tu prichádzať do úvahy vcelku sedem osobitných národov, a to veľmi početných, ktoré sa predovšetkým jazykmi navzájom odlišujú...

b) Rozmanitosť náboženstiev čiže zásad, ktoré obyvatelia plne vyznávajú, či už ide o články viery alebo o vykonávanie cirkevných obradov ... aby táto školská ustanovizeň, svojim prispôbením vyhovovala všetkým občanom rovnoprávne, aj keď vyznávajú rozdielne náboženstvá.

c) Rozmanitosť občanov ... aby ovocie tejto kráľovskej školskej organizácie sa rovnoprávne týkalo všetkých vrstiev občanov, t. j. roľníkov, obyvateľov mestečiek, veľkých miest, stoličných alebo vojenských predstavených atď.

str. 54, úloha 6

Keďže sme presvedčení, že azda najväčšmi škodí každé donucovanie, ktoré sa dopúšťa násilia na svedomí ľudí, ale že, naopak, najväčší ošoh náboženstvu i štátu vyplýva z nefalšovanej znášateľnosti, akú osvedčuje kresťanská láska, rozhodli sme sa túto znášateľnosť upevniť určitými zákonmi vo všetkých našich dedičných krajinách. V Uhorsku trvalo sídliť nekatolíci, konkrétne príslušníci augsburského i helvétskeho vyznania, ako aj obyvatelia gréckeho rítu, preto láskavo chceme ... v prospech horeuvedených nekatolíkov ... aby sa teda zmienená kresťanská znášateľnosť hneď zaviedla. Táto znášateľnosť bude spočívať na nasledujúcich zásadách:

Všetkým nekatolíkom na hociktorom mieste, kde im ešte nenáleží verejné vykonávanie náboženstva, dobrotivo povoľujeme súkromné vykonávanie náboženstva.

...aby zmienení nekatolíci smeli stavať súkromné modlitebne takým spôsobom, že tieto nebudú mať veže, zvony a vchod z verejnej ulice na rozdiel od verejných chrámov.

...aby zmienení nekatolíci, kde až doposiaľ neboli spôsobilí dosahovať politické funkcie, akademické hodnosti, právo zväzku občianstva, usadlíctva a postavenie majstrov a okrem toho ani vlastnenie majetku a občianskych pozemkov, a to z náboženských dôvodov, aby sa im táto spôsobilosť do budúcnosti udeľovala.

Pokiaľ ide o obsadzovanie verejných úradov v stolicích a mestách, nech sa absolútne odstráni hľadisko odlišnosti náboženstva a nech sa berie do úvahy výlučne hľadisko zásluh, schopností a osvedčeného kresťanského života.

...aby nikto z nekatolíkov nebol nútený zúčastniť sa na katolíckych bohoslužbách a obradoch, toľž aby mal byť za to pokutovaný.

Str. 55, úloha 2

Príjemne padla mi Tvoja častá i vlasti našej nie menej prístojná ako osožná ponuka, aby som pripojil k Tvojmu dielu, ktoré pripravuješ, zemepisné mapy. Vieš, slovutný Bel, ako veľmi som si vždy vážil Tvoje podujatia a ako som túžil podľa slabých síl, ktoré mám, tak Tebe prispieť, ako vlasti osožiť. Totiž, hoci natoľko obľúbil som si tú ohromnú a takmer božskú vedu matematiku, že nič nemal som za prvšie, nič za vážnejšie, než si osvojiť jednotlivé časti, predsa prvú starosť a srdce venoval som tej časti tejto vznešenej vedy, ktorá sa zaoberá znázornením polohy krajov. Túto moju snahu utvrdila nevysvetliteľná nepravdivosť a či nevedomosť geografov, ktorou tak iné kraje, ako túto vlasť, nám obidvom veľmi milú, zohavili. Totiž, vydali mapy, polohou oblohe a slnku tak sa protiviace, že keby neboli sem-tam známe mená vsunuli, ľahko mohlo by sa myslieť, že pod iným slnkom chodili.

Slováci... Dômyslom nezaostávajú za Nemcami a schopnosťou prevyšujú všetkých, aj Maďarov, ktorí vyhlasujú že sú pánmi nad nimi. Podaktorí si okrem poľnohospodárstva zarobia dačo aj na dobytčom trhu, čím napodobňujú Maďarov. Majú rovnaké obydlia a spôsob odievania ako oni. ... Páni majú radi Slovákov ... pretože jednak dômyselne a nad očakávania rýchlo postavili dediny a jednak s vypätím všetkých síl sa venujú poľnohospodárstvu...

Matej Bel o Slovákoch (1735)

... O ľude, čo za našej pamäti obýva Uhorsko... treba zväčša toto vedieť: V hlavných mestách a v rušnejších mestečkách bývajú predovšetkým Maďari, Nemci a Slovania, na tieto národy a na Valachov (t. j. Rumunov) sa rozdeľuje celé kráľovstvo. Ale slovanské národy, rozdelené na Slovákov, Poliakov, Čechov, Moravanov, Chorvátov, Dalmatíncov, Slovincov, Srbov (vlastným menom Rácov), zaplňujú najväčšiu časť kráľovstva natoľko, že sa zdá, akoby táto časť Európy brala na seba znovu tú podobu, akú mala pred príchodom Maďarov.

Adam František Kollár o národoch Uhorska (1763)

... Nuž pýtam sa ja: Boli tí Slováci, čo sa ukryli v rozsiahlych horských jaskyniach, aby ich Maďari nenašli, nájdení a či nie? Ak ich našli, ako ušetrilo život Slovákov bezuzdné barbarstvo a neskrtná divokosť vtedajších Maďarov?... Ak ich nenašli, ako sa stali títo nenájdenní Slováci trvalými podmanencami Maďarov? ... Pripusťme , že mesto Trenčín a obyvatelia Trenčianskej župy sú pozostalými po Svätoplukovi. Čo z toho vyplýva? Protivník musí nevyhnutne pripustiť, že pozostalými po Svätoplukovi sú nielen obyvatelia Trenčína, ale aj Trnavy, Modry, Pezinka, Skalice, ba obyvatelia celých Karpát, ktoré sa dlhočizným hrebeňom tiahnu až do Sedmohradska. Slovenskou rečou všade sa ozýva Bratislavská i Nitrianska župa. ...

Ján Baltazár Magin: Ostne .. čiže Obrana (1723)

... Mýlia sa na celej čiare tí spisovatelia, ktorí tvrdia, že Maďari sa najprv zmocnili územia, ktoré sa rozprestiera medzi severným brehom Dunaja a Karpatmi, a až potom obrátili svoje víťazné zbrane do Panónie. Za života Arpádovcov nevlastnili Maďari ani piad' zeme v severnom Uhorsku a v Potisí. Čo však rozprávajú starí historici o podmanení Veľkej Moravy Maďarmi, to sa všetko sťahuje na tú Moravu, ktorá vznikla v Mézii a v Panónii a ktorej záhuba, čo aká veľká, nijako nepostihla Moravu severnú, od južnej oddelenú Dunajom. Ba naopak, sem sa stiahli Moravania zahnaní z panónskych nížin...

Juraj Sklenár: Najstaršie sídlo Veľkej Moravy (1784)